

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИКИ, ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА, МЕДІАЗНАВСТВА

ВПЛИВ ПОЕТИКИ ДАВНЬОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ НА СТВОРЕННЯ ОБРАЗУ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО ПИСЬМЕННИКАМИ ХХ СТОЛІТТЯ

Адамович Анастасія Євгенівна

*кандидат філологічних наук, доцент, Таврійський державний
агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного,
naka.adamovich80@gmail.com*

Зімонова Ольга Володимирівна

*старший викладач, Таврійський державний агротехнологічний
університет імені Дмитра Моторного*

Шлєіна Людмила Іванівна

*старший викладач, Таврійський державний агротехнологічний
університет імені Дмитра Моторного*

У ХХ столітті на суд читача були представлені різні жанри і теми. Однією з них було звертання до минулого своєї країни з особливою метою: для відображення питань, що хвилювали людство від покоління до покоління, використовуючи для цього відомі історичні постаті, зокрема, образ Данила Галицького.

Постать Данила Галицького досліджувалася з погляду його внеску до вітчизняної та світової історії (М. Грушевський, М. Котляр, А. Ужанков, Л. Черепнін) і як літературний концепт. «Галицько-Волинський літопис» був новим явищем у літературі того періоду. Це було зумовлено як ідеологією ХІІІ століття як переломного етапу в світогляді людини, так і свідомістю самого автора, який у своєму творі зумів вийти за межі існуючого контексту.

Але постать Данила Романовича не могла бути згадана тільки в творі, написаному в честь останнього, і тільки з позитивної точки зору. Розповідь про події в житті князя можемо зустріти і в багатьох

літописах цього періоду (Густинському літописі, Лаврентіївському та Тверському літописах); листуванні Данила Галицького з папою Римським; військових оповідях про походи Данила Галицького для відтворення культури, бойового духу та віри в свій народ.

У ХХ столітті ця тема також набула своєї актуальності. Одним з найбільш відомих творів є недосліджена та й нині ще зрозуміла не всім літературним критикам повість Катрі Гриневичевої «Шоломи в сонці» (1928 р.). Письменниця оживила історію, привернула увагу до тих історичних осіб та безіменних героїв, які захищали свою державність від ворожих нападів і внутрішніх чвар.

Катря Гриневичева свідомо культивує стиль літературного бароко з високою поетичною насиченістю образу, вишуканістю і вибагливістю висловів. Цьому стилю притаманним є і змалювання видатної особистості, що є носієм високої моралі і виховується саме для служіння Богу і великих діянь (як і відтворений образ князя Данила у «Галицько-Волинському літописі»).

Повість незвичайна і з погляду композиції. Не має вона ні загальноприйнятої експозиції, ні очікуваного епілогу. Першу треба шукати в самій історії Галицько-Волинського князівства, а епілог – це ще не кінець життя удови князя Романа, а «видіння, що сягає у далеку майбутність» [2, с. 77].

Після появи твору Катрі Гриневичевої, який, до речі, не був схвально сприйнятий, звертання до української історії XIII століття перервалося до появи поеми М. Бажана «Данило Галицький». Виклад мав вигляд суворой, лаконічної і в той же час позначеної внутрішнім динамізмом історичної гравюри: ніякої зовнішньої стилізації; щільна утягнутість, напруженість кожного поданого епізоду, кожної фрази, що з'єднані переважно сурядним зв'язком (це споріднює поему з літописом). Як і в «Галицько-Волинському літописі», в поемі майстерно відтворені промови князя до дружинників: «То краще вмерти в битві від меча, ніж вкритися ганьбою втікача» [1, с. 241]; змальовуються природа, вищі сили, що дають воїнам наснаги. Усе вказує на той факт, що М. Бажан намагався подати образ, який за своїм ідейним наповненням та засобами створення збігається з образом князя у літературі XIII-XIV століть.

Образ князя Данила виступає своєрідним концептом і в історичному романі А. Хижняка «Данило Галицький». Завдання, які ставив перед собою автор, були актуальними, а, отже, носили ідеологічний характер, що позначилося на загальній спрямованості твору, його жанровій структурі і образній системі. Основні думки, ідеї не нав'язуються автором, а органічно випливають із логіки подій і художніх образів. До речі, якщо в двох попередніх проаналізованих творах образ Данила Галицького використовувався для показу головної ідеї, в цьому – ідея живе в постаті героя.

Різниця ж між «Галицько-Волинським літописом» і аналізованим романом полягає у тому, що в «Літописці» діяння князя трактуються в дусі прояву «божого одкровення і волі» [4, с. 9]. А. Хижняк же намагається надати рисам характеру князя земне, людське, соціально-історичного відтінку. Поряд з позитивними рисами (полководницький хист, талант державного, політичного діяча) змальовуються і негативні («Яка різниця, що князь, що боярин – в три дуги гне смерда» [4, с. 125]). Письменник використовує історизми, діалектизми, але мова, на відміну від повісті «Шоломи в сонці», сприймається легко, без напруження. А. Хижняк «чутливо вслухався в запити та вимоги часу, але на їхньому ґрунті творив нове, оригінальне, несхоже на все попереднє» [3, с. 8].

Отже, у творах письменників ХХ століття втілюється задум щодо відтворення героїзму пращурів, зокрема одного з ушлякених державних діячів Данила Галицького, оскільки він є співзвучним духовним запитам тогочасного суспільства. До того ж кожний з розглянутих творів не тільки доповнює попередній, але й виступає ніби його продовженням, бо ж історичній пам'яті належить далеко не останнє місце в духовно-моральному арсеналі народу.

Список використаних джерел

1. Бажан М. Твори в 4-х т. Т. 1. Поезії та поеми 1923-1983. Київ : Дніпро, 1984. 637 с.
2. Гриневичева К. Шоломи в сонці: історичний роман з княжих часів. *Дзвін*. 1990. № 2. С. 22–77.
3. Історія української літератури: У 8 т.: Т. 1. Література повоєнного часу (1946-1967 рр.) / за ред. Л. Н. Новиченко. Київ : Наукова думка, 1971. С. 152.
4. Хижняк А.Ф. Твори в 2-х т. Т.1. Данило Галицький : роман. Київ : Дніпро, 1977. 580 с.